

1950-02-06

AFSENDER

Erik Thommesen

MODTAGER

Sonja Ferlov Mancoba

FAKTA

Dokumenttype:

Brev

Sprog:

Dansk

Dateringsbegrundelse:

Datering i brev.

Omtalte personer:

Alberto Giacometti

Høststudstillingen

Henri Laurens

Henri Matisse

Anna Thommesen

Arkivplacering:

Ferlov Mancoba arkivet.

DOKUMENTINDHOLD

Erik Thommesen svarer på et brev fra Sonja Ferlov Mancoba, hvor han redegør for sin holdning til Høststudstillingen. Han kritiserer den verserende opdeling i abstrakt og naturalistisk kunst, som han finder kunstig. I stedet ser han al kunst som i et eller andet omfang ekspressionistisk. Han adresserer stridigheder indenfor Høst som en afspejling af at man i sammenslutningen har samlet sig med afsæt i formelle ligheder i udtryk – det abstrakte – men arbejder med afsæt i forskellige indholdsdimensioner. Han skriver at han selv har valgt for nu at arbejde udenfor sammenslutninger, for at kunne føle sig fri til at lave sin egen kunst. Som eksempel nævner han at han føler sig tættere forbundet med Matisse' end med Laurens, Arps eller Giacomettis kunst.

TRANSSKRIFTION

Blistrup m. Græsted¹

6/2-50

Kære Sonja:

Tak for dit brev som jeg var meget glad for. Jeg skal prøve at svare dig saaledes som det ser ud fra mig. Høstudst. er som du skriver blevet dannet med en fælles livsopfattelse – eller bedre: en indbildt fælles livsopfattelse som grundlag. I ordet indbildt ligger ingen kritik fra min side af nogle af Høststudstillingens medlemmer – men blot dette: at de tilsyneladende fælles træk i udtryksformer fra begyndelsen har skabt illusioner af en mere fælles kunstnerisk opfattelse end der efter min mening reelt er.

Jeg er først for mit eget vedkommende blevet rigtig klar over dette det sidste par aar og ganske sikkert fordi vi alle har udviklet os stærkere i individuel forstand. Jeg mener ogsaa at det er indholdet der skaber formen – at dette er den naturlige maade at lave maleri og skulptur paa. Ingen af os kan dog sige om os selv eller andre at vi gør det – kun: at saafremt vi arbejder ærligt med vores kunst stræber vi efter |henimod| at kunne gøre det.

Vi arbejder individuelt men søger ganske naturligt samarbejde med kunstnere vi mener at være i slægt med i opfattelsen. Der kan dog ligge en alvorlig fare i her at dømme ud fra udtryksformen – man maa dømme ud fra det kunstneriske indhold.

Du siger at fælles livs- og kunstopfattelse resulterer i fælles træk i udtryksformen. Det gør det selvfølgelig men der er ikke altid saa men nemt at se de fælles træk og se om de nu ogsaa er væsentlige. Vi narres bestandigt fordi baade vi selv og de andre er blandinger af forsøg paa at

give udtryk for det væsentlige – det menneskelige og kunstneriske indhold – og af formalistiske faldgruber. Her har vi i for høj grad slaaet os til taals med at vi er "abstrakte" og de andre kunstnere er naturalister. En stiltiende anerkendelse af os selv som avantgarde – en stiltiende seen sig selv som revolutionær kunstner over for reaktionære.

Saa let er det efter min mening ikke. De gode kunstnere er aldrig naturalister men ekspressionister. Deres kunstneriske udtryk er i akkurat lige saa høj grad ekspressionistisk bestemt som vort.

Ogsaa et landskabsbillede har sin egentlige kunstneriske værdi i det af sine egne kampe, sine længsler, drømme, kærlighed til livet, det det der gror – kunstneren har udtrykt i sin farve. At det der i dette tilfælde har sat kunstneren igang er en mer eller mindre tilknytning til et bestemt landskab er underordnet. Et landskab, et portræt, en figur er alt sammen udtryk af noget alment.

Vi er alle sat i gang med bestemte oplevelser, eller kombinationer af oplevelser ser man et vigtigt element. Jeg har selv aldrig følt mig "abstrakt" i teoretisk forstand, andre har kaldt mig abstrakt, men jeg har altid følt mig nøje knyttet til hvad jeg har følt mødt i livet og søgt at opfatte det som xxxxx og alment paa een gang.

Man kan stille sig i indædt kampposition – selv i samme øjeblik man er mere optages optaget af at kæmpe imod end af sin tilknytning til det fordi, det groende. med andre i ord i samme øjeblik man for kampens skyld mister livsglæde – er det første skrift mod formalismen taget. Jeg tror ikke paa kompromiser – men jeg tror heller ikke paa kamp imod kompromiser. Ser jeg min egen situation i forhold til kunsten rundt omkring mig føler jeg mig mere knyttet til Matisse's skulpturer end til baade Giacometti og Laurens – til trods for at de sidste er mere "abstrakte". Arp føler jeg overhovedet ingen tilknytning til – snarere noget diametralt modsat. For ham er det "non figurative" et maal i sig selv.

Du taler om en fuldstændig solidaritet mellem medlemmerne i forhold til "den gode verden". En saadan solidaritet er naturlig i samme grad som det fælles i livsopfattelse er overvejende. Sa behøver man ikke slaa den fast. Er det fælles i livsopfattelse ikke absolut overvejende – opstår der afstande mellem medlemmerne som i nogle tilfælde virker større end afstanden mellem dem (eller nogle af dem) og dem af "den ydre verden" – da hjælper det lige saa selvfølgelig ikke at slaa en saadan solidaritet fast. Vi skulle dog nødig være naaet der til at vi indbefatter alle "ikke abstrakte" kunstnere i "den ydre verden". Vi har mange forbundsfæller bl. dem.

Jeg har altid opfattet det vi laver som en side af ekspressionismen blandt andre sider i tiden, der er for mig ingen væsensforskelle, der er kun

formelle gradforskelle. Det drejer sig ikke om at finde én side som er endegyldig sandhed – men at suge næring af det bedste i dem alle. Jeg tror at det som tiden gaar vil blive mere og mere indlysende at grupperinger vil opstaa.

Jeg tror ikke det er me nemt at se endnu hvorledes – men jeg har for mit vedkommende i nuværende xxx situation mest lyst til at være uden for sammenslutninger i det hele taget – mest lyst til ikke at være bundet af noget somhelst – men frit prøve mig frem i den retning jeg finder rigtigst. Jeg har svaret paa Sonjas brev – men det er selvfølgelig ment til jer begge. Hvorvidt I forstaa mit standpunkt ved jeg ikke. De latterlige xxxx der har sket og sikker stadig vil ske inden for Høst saa længe det eksisterer i sin er jo ikke tilfældige episoder. De er evig tilbagevendende og en følge af et forkert grundlag – af dyberegaaende divergenser

Med arbejdet gaar det godt – tror jeg da – og det finder jeg væsentligt. Anna væver ogsaa paa fuld kraft. Gaar det godt for jer – vil gerne høre om hvorledes i arbejder?.

Mange kammeratlige hilsener til jer alle tre

Erik

---

¹ Tilskrevet i anden hånd end resten af brevet.

Blutrup m. Grøsted

6/2 - 50.

Kære Sonja:

Tak for dit brev som jeg var meget glad for. Jeg skal prøve at svare dig saaledes som det ser ud for mig.

Høstudsat. er som du skriver blevet dannet med en fælles virksomhedsfølelse - eller bedre: en indbildt fælles virksomhedsfølelse som grundlag. I ordet indbildt ligger ingen kritik fra min side af nogle af Høstudsattingens medlemmer - men blot dette: at de tilsvarende fælles bræk i virksomhedsformen for begyndelsen har skabt illusioner af en mere fælles kunstnerisk opførelse end der efter min mening reelt er.

Jeg er først og fremmest glad ved at det er blevet rigtig klar over dette det sidste par år og ganske sikkert fordi vi alle har udviklet os stærkere i individuel forstand. Jeg mener også at det er indholdet der skaber formen - at dette er den naturlige måde at lave maleri og skulptur på. Ingen af os kan dog sige an og selv eller andre at vi gør det - kun: at arbejdet er arbejdet.

deligt med vores Kunst skaber vi ^{kvindes} ~~ikke~~ ad
kunne gøre det.

Vi arbejder individuelt men søger ganske
naturligt samarbejde med Kunstnerne især mente
at være i slagt med i opførelsen. Der
kan dog ligge en alvorlig fare i her at
dømme ud fra udbyrdsformen - man
maa dømme ud fra det kunstneriske
indhold.

En siger at fælles livs- & kunstnyttel-
selse resulterer i fælles Bids i udbyrds-
formen. Det gør det selvfølgelig men
det er ikke altid man ~~er~~ ment at se
de fælles Bids & se om de nu ogsaa er
væsentlige. Vi maaes forstående fædi
være vi selv & de andre & blandingen
af fædi paa at give udbyrde af det
væsentlige - det væsentlige & kunstneriske
indhold - & af fremtidside faldgruber.

Her kan vi i et høj grad slæde
os til Bids med os vi er "abstrakte"
& de andre Kunstnerne er naturalister,
en skillede anerkendelse af os selv
som avangarde - en skillede seer
sig selv som revolutionære Kunstner, og
af reaktionære.

Jaa ved du det efter min mening de
de gode kunstner er altid naturaliste,
men ekspresionister. Deres kunstneriske
udtryk er i almindelighed saa højt grad
ekspresionistisk vedend som vort.

Sjænen et landskabsbillede har sin
egendige kunstneriske værdi i det af
sine egne klynge, sine længsler, drømme,
kørlighed til livet, til det der groer —
kunstneren har udtrykt i sin farve. At det
der i disse billeder kan ses kunstneren
især er en mere eller mindre billedet
saa til et bevidst landskab er under-
ordnet. Et landskab, et portret, en figur
er allesammen udtryk af noget alment.

Vi er alle saa i gang med verdens
oplevelser, eller kombinationer af oplevelse
er som et vigtigt element. Og kan selv
aldrig fjelt mig "abstrakt": Herredist
fordant, andre kan kalde mig abstrakt,
men jeg kan altid fjelt mig i sine klynge
det til hvad jeg kan ~~gjøre~~ mødt i livet
og sigt at opfatte det som menneske
de og alment som een gang.

Man kan ville sig i indstelt
kompositioner — men i samme øjeblik

man er mere ~~oplyst~~ oplyst af at
kæmpe imod end af sin tilhængning
til det gode, det gode - med andre
ord; samme øjeblik man for kæmpens
skyld mister livsglæden - er det første
skridt mod formalismen. Sagnet. Jeg tror
ikke på kompromiser - men jeg tror heller
ikke på kamp imod kompromiser.

Jeg og min egen situation i forhold
til kunsten rundt omkring føler jeg mig
mere knyttet til Matisse's skulpturer
end til både Giacometti og Laurens
- til trods for at de sidste er mere
"abstrakte". Alligevel føler jeg overblikket
ingen tilhængning til - men er meget
diagnosticeret modstand. For ham er det "non-
figurative" et mål i sig selv.

Da taler man en fuldstændig rolle
drevet mellem mellemmand i forhold
til "den ydre verden". En sådan
soliditet er nødvendig i samme grad
som det fælles i livsopfattelse er over-
vejende. Da velvære, man ikke skal
blive fast. En det fælles i livsopfattelse
ikke absolut overvejende - og det er der
afstand mellem mellemmande som

i nogle tilfælde vilde disse end opstane
den mellem dem (eller udførelse af dem) & det
af "den ydre verden" - da hjælper det
højst som selvfølgelig ikke at der er
indenfor relativt fast.

Vi skulle dog stadig være maadede her til
at vi indbefatter alle ikke-afstrakte
konstruktioner i "den ydre verden". Vi kan
måske forbundsfølger til dem.

Ofte kan altid opfaldet det vi laver
som en side af ekspressionismen blandt
andre sider i billedet, der er for mig ingen
værdforskelle, der er kun formelle grænses-
forskelle. Det drejer sig ikke om at finde
en side som en endegyldig sandhed -
men at sætte mening af det bedste i
dem alle.

Ofte kan det som billedet går vil
blive mere & mere indlysende at gruppe-
ringer: abstrakte & ikke-afstrakte er
for grundlæggende & at mere indholds-
betjente grupperinger vil opstå.

Ofte kan ikke det er mere nemt at se
indover hovedet - men ofte kan det med
værdigheden i ~~nuværende~~ ~~den~~ situation
mest lyst til at være uden for rummet.

slutningen i det hele taget - mest lyst
til ikke at være bundet af noget
særligt - men jeg prøver mig frem
i den retning og finder rigtig.

og har været på Ingas bryllup -
men det er selvfølgelig mest til jer
lige. Mon ikke i forvejen med stand-
punktet ved os selv. De latterlige rime
der har været i rithet stadig vil være
inden for sig selv som den skæbne
~~der~~ er jo ikke tilfældige episoder.
De er virkelig tilfældige og er fulde
af et fuldstændigt grundlag - af dybtgående
divergens.

Med albyrdet på det gode - tror jeg
der - og det finder jeg utvivlsomt. Anna
over på den gamle kraft. Går det
gode af jer - vil gerne være om
hvorefter i arbejdet?

Med venlig hilsen
til jer alle tre
Lis.